

Pisma Vatroslava Jagića Juliju Benešiću

Jembrih, Alojz

Source / Izvornik: **Kroatologija : časopis za hrvatsku kulturu, 2015, 5, 117 - 131**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:111:418527>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-10**

Repository / Repozitorij:

[Repository of University of Zagreb, Centre for Croatian Studies](#)

ALOJZ JEMBRIH

Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu

Borongajska cesta 83d, HR – 10 000 Zagreb

ajembrih@hrstud.hr

PISMA VATROSLAVA JAGIĆA JULIJU BENEŠIĆU¹

Kad je riječ o korespondenciji pojedinih slavista, iz početka 20. stoljeća (i 19. st.), treba reći da su njihova pisma dragocjena zrnca s podacima o životu, osobnim odnosima među njima i znanstvenim temama kojima su se bavili; takva su pisma slika znanstvenih radionica vremena u kojemu su nastala. „Mnoge ideje, koje su se kasnije razrađivale u raspravama i knjigama, nalazile su nehotice svoju prvu formulaciju u tim pismima.“² Kad bi se danas objavila sva pisma Vatroslava Jagića, koja je on pisao i koja su njemu napisana, bila bi to knjiga s nekoliko tisuća stranica.

Ovdje je deset Jagićevih pisama, pohranjenih u NSK u Zagrebu, sign. R 4610a, na koja je Benešić odgovorio Jagiću. Benešićevi su odgovori – pisma objavljeni u *Kroatologiji* (1-2, 2013).

1.

Payerbach 11. Juna 1917

Mnogopoštovani gospodine!

Meni nije ni s koje strane došao glas, da Vi spremate za Savremenik³ osvrt na pedesetgodišnjicu jugoslav. akademije.⁴ Tek Vaše pismo obavijestilo me o tome.

¹ Benešićeva pisma Jagiću vidi u *Kroatologija*, 4, 1 – 2, Zagreb 2013, 1 – 23.

² Josip Hamm, „Vatroslav Jagić i Poljaci“. *Rad*, knj. 282, JAZU, Zagreb 1951, 155.

³ Bio je to ljetopis Društva hrvatskih književnika (1906 – 1941) u Zagrebu, koji ubrzo postao časopis. Časopis je zastupao modernu struju u književnom životu i bio otvoren mlađoj generaciji književnika; urednicima časopisa bili su Đuro Šurmin, Branko Vodnik, Branimir Livadić, Milan Marjanović i Julije Benešić 1917 – 1919. Više o časopisu vidi: Vinko Brešić, *Savremenik (1906 – 1941) – prvi časopis DHK. U: Teme novije hrvatske književnosti*, Zagreb 2001; Isti: „Časopisi Društva hrvatskih književnika“. U: *Spomenica Društva hrvatskih književnika, 1900. – 2000. – 2010.* (ur. Božidar Petrač). Društvo hrvatskih književnika, Zagreb 2010, 191 – 206; *Hrvatska književna enciklopedija*, 4, Hrvatski leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb 2012, 21 – 22.

⁴ Osnovana 4. ožujka 1866. kada je kralj potvrdio njezina *Pravila*. Vidi: Hrvoje Požar (ur.), *125 godina djelovanja Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti*, Obljetničke spomenice HAZU, knj. 7, Zagreb 1991, 1 – 11.

Došlo mi je ovamo u selo, gdje nemam nikakvih knjiga (kao n. pr. Rada⁵ ili Ljetopisa⁶ i dr), da bih mogao i o čemu tačnije govoriti. Napisao sam Vam na brzu ruku evo nešto po staroj a sada već i slaboj pameti, i ako možete upotrebiti, molim Vas, da ništa ne izostavite, ni ono mjesto, gdje sam se nešto požalio, što se današnji (...) akademski nije sjetio moje malenkosti u petomu junu, a taj je dan za mene važniji, nego li 28 jula. Jedno drugom ni malo ne smeta. Ono će biti valjda vrlo svečana sjednica, a ja bih se bio zadovoljio skromnim pozdravom. Vidi se, da predugo živim te su me živa ljudi izbrisali iz svoje pameti.

Sa prijateljskim pozdravom

Vaš, V. Jagić

Naslov metnite mojim refleksijama kako Vas je volja.⁷

Vatroslav Jagić u vrtu pred kućom u Payerbachu (1915).

Julije Benešić

⁵ Edicija JAZU koja izlazi od 1867. do danas (danas kao edicija HAZU) u Zagrebu. Vidi: *Popis izdanja JAZU 1867 – 1950.*, Knjižnica JAZU, Zagreb 1951, 9 – 110.

⁶ Edicija današnje HAZU, izlazi od 1867. do danas. Vidi: *Popis izdanja JAZU 1867 – 1950.*, Knjižnica JAZU, Zagreb 1951, 197 – 224.

⁷ Tekst je tiskan u *Savremeniku*, XII, 1917, 136-139, pod naslovom *Uspomene i sjećanja*.

2.

Beč 16. 11. 1917, VIII/1 Kochgasse 15

Mnogopoštovani gospodine!

Sadržaj Vašega je pisma vrlo laskav, samo se bojim da i g. Lunaček⁸ i Vi gradite svoje kombinacije na sasvim krivim premisama. To isto ja pišem u tim teškim vremenima, gdje se ne mogu baviti ozbiljnom naukom, uspomene su sabrane iz množine sitnica, kojima je obilovao moj život, ali za živu publiku, bojim se, nemaju ni značenja ni zanimljivosti.⁹ Mene tjera besposlica da to pišem, da bih zaboravio strahote vremena, a mislim si da bi možebit za sto godina negdje netko naišao na zaprašene tabake mojih uspomena te bi ih iznio na vidjelo kao dokaz, kakova su to bila vremena nekoć. A da Vam oduzmem volju pomišljati na gradju za Savremenik, reći ću Vam, da sam do sada napisao punih 40 tabaka (u dvije stranice na svakome tabaku s jedne strane ispisane), a sad sam upravo u pričanju, kako i zašto sam g. 1886-e ostavio Petrograd.¹⁰ Već iz tog neobično opširnog obima možete razabrati, koliko tu ima suvišnih stvari za današnju javnost. Ostaje dakle i spram Savremenika isto gledište i spram Obzora,¹¹ t. j. da bi se sada mogli može biti naštampati samo kratki izvatici. Meni je dakako sve isto, izašlo to u Savremniku ili Obzoru, ali ovaj su čas moje curae priores, da stvar izvedem na kraj.

Kad čovjek broji 80-u godinu, ne smije se s poslom odgađati! – Ako me ne snadje kakova nevolja, ako ne nastradam od gladi ili od studeni – jedno i drugo prijeti Bečlijama, dakle i meni – mogao bih do kraja ove godine taj suvišni posao zbilja dovršiti. Ako se tada desi zgodna i sigurna prilika, poslat ću rukopis u Zagreb, ako se nadje netko tko će htjeti čitati moje piskaranje, moći će se vidjeti, što bi moglo od toga ući u Savremenik ili u Obzor. Ja pričam suštu istinu, ne pišem romana, htio bih biti objektivan, ali mogu biti za čitaoca po strani i suviše subjektivan. Sve bi to

⁸ Vladimir Lunaček (1873 – 1927) u hrvatskoj književnosti poznat kao književni i kazališni kritičar, dramski pisac i publicist. Bio je tehnički i umjetnički savjetnik časopisa *Savremenik* i urednik *Obzora* 1918 – 1927. O njemu vidi: Dragutin Prohaska, *Pregled savremene hrvatsko-srpske književnosti*, MH, Zagreb 1921, 289 – 291; *HKE*, 2, Zagreb 2010, 556 – 557. Zanimljivo je spomenuti da je Jagić Lunačeku uputio trideset pisama u razdoblju 1915 – 1923.

⁹ Riječ je o Jagićevim uspomenaма koje su objavljene 1930. i 1934. u Beogradu na ćirilici, a za tisak ih je priredio njegov zet Milan Rešetar pod naslovom *Spomeni mojega života I* (1930), *II* (1934).

¹⁰ U Petrogradu je Jagić boravio od 1880. Vidi: Krešimir Filić, *Lik Vatroslava Jagića*, Varaždin 1963, 65 – 82. Iz Petrograda je otišao u Beč kao nasljednik Franca Miklošića na katedri za slavensku filologiju, na kojoj je djelovao do umirovljenja 1908. Naslijedio ga je Milan Rešetar (1860 – 1942). Vidi Filić 1963: 83 – 132. O Jagiću vidi također: Petar Skok „Jagić u Hrvatskoj“, Rad JAZU, knj. 278, Zagreb 1949, 5 – 76; *Jagićev zbornik*, Filozofski fakultet, Zagreb 1986. i *Zbornik o Vatroslavu Jagiću I i II*, Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb 2007.

¹¹ Dnevne novine izlazile u Zagrebu od 1906. do 1941. kad su zabranjene. Vladimir Lunaček bio je tadašnji urednik. O tom glasilu vidi: Agneza Szabo, *Središnje institucije Hrvatske u Zagrebu 1860 – 1873*, Filozofski fakultet, Zagreb 1987, 98 – 102; *HKE*, 3, Zagreb 2011, 250 – 251.

trebalo da ocijenite Vi i g. Lunaček. Meni neće biti nimalo krivo, ako reknete, to nije pisano za nas i naše ljude, ta ja i sam računam na 100 godina iza nas!

I meni se čini, da je kod vas nastala luda konkurencija na štetu same stvari. Ali što ćete? Kad ima ljudi, koji hoće da pisanjem što god zasluže, a Maretićevo¹² drakonsko mišljenje nije jošte dobilo sankciju ni u akademiji.

S prijateljskim pozdravom

Vaš, V. Jagić

3.

Beč 27/11 1917, VIII/1 Kochgasse 15

Mnogopoštovani gospodine!

Da li se Vama kadgod snijevalo, kao meni više puta, da sam na javnom mjestu bio u gaćama i košulji? Strašno sam se stidio te bio sasvim srećan, kad sam se probudio, da ono nije bila istina, već san. Ujednaku smetnju stavlja mene već sama misao, da bi moje „Uspomene“ izišle na svijet još za mojega života.¹³ Istina, ja ne pišem *confessions à la Rousseau*,¹⁴ ipak nisam za svojeg dugog života privikao iznošenju svojega ja na vidjelo, da se kao razodjenem pred publikom. Moja je pisanija tako udešena, da svagdje glavnu riječ vodi moje ja, ovo ja odgovara za sve, što se u 'uspomenama' pripovijeda. Ima istina i mnogo izvadaka iz nekih pisama moje žene, moje braće, mojeg tasta i punice etc.¹⁵ Uza se to, da

¹² Tomo Maretić (1854 – 1938), jezikoslovac, na liniji vukovaca, sljedbenik mladogramatičara. Najpoznatije mu je djelo *Gramatika i stilistika hrvatskoga ili srpskoga književnog jezika* (1899), djelo koje je vrlo kritički ocijenio Vatroslav Jagić. Jagić je također negativno ocijenio i Maretićev rad *Historija hrvatskoga pravopisa latinskijem slovima*, Djela JAZU, knj. 9, Zagreb 1889. O tome je spomenuto Franji Račkom u pismu (6. XII. 1889.) iz Beča: „(...) S knjigom Maretićevom nisam zadovoljan. Očekivao sam nešto sasvim drugo. Može biti napisat će Broz za *Archiv* malu kritiku.“ (Maixner i Esih, 1950, 84). Jagić je tu recenziju napisao sam i objavio u časopisu *Archiv für slavische Philologie*, Bd. XII, Berlin 1890, 602 – 609; na str. 609 – 615 istoga časopisa Jagić je negativno ocijenio i Maretićev rad *Kosovski junaci i događaji u narodnoj epici*, a Maretić odgovorio *Odgovor na recenzije g. prof. V. Jagića*, Rad JAZU, knj. 101, Zagreb 1890. Svoje mišljenje o Jagićevim recenzijama Maretić je iznio i u pismu Jagiću (12. II. 1895). Vidi: Josip Hamm, *Vatroslav Jagić i Poljaci*, Rad JAZU, knj. 282, Zagreb 1951, 94 – 95. O Maretiću vidi članak Stjepana Babića u: *Portreti hrvatskih jezikoslovaca*. Biblioteka Hrvatski radio, knj. 5, Zagreb 1993, 137 – 143; Petar Skok, *Tomo Maretić*, nekrolog, Ljetopis JAZU, knj. 54, za god. 1946 – 1948, Zagreb 1949, 310 – 335. Nije poznato što je „drakonsko mišljenje“ T. Maretića koje spominje Jagić.

¹³ Jagić je 10. XII. 1920. pisao Milanu Rešetaru u Zagrebu, uz ostalo: „Moji ‘Spomeni’ dobro napreduju, sad imam 35 sitno pisanih tabaka, a došao sam do godine 1874. Umećem u pričanje čitava pisma, koliko ih imam, ako što vrijede za tadašnju situaciju.“ (Jagić prema: Tomo Matić, *Iz korespondencije Vatroslava Jagića*, JAZU, knj. 1, Zagreb 1953, 212, bilj. 16).

¹⁴ U *Savremeniku*, XII, 1917. na str. 136 – 139 tiskan je Jagićev tekst pod naslovom *Uspomene i sjećanja*.

¹⁵ Vidi: Matić 1953. Zanimljivo je spomenuti da je Jagić u pismu (23. XII. 1920) pisao Tomi Matiću, uz ostalo: „Nemajući drugih knjiga, ja pišem svoje suviše ‘spomene’,

Vam istinu i iskreno kažem, ja se bojim, sasula bi se na jasnoga autobiografa sa svih strana kritika, već zato što naša literatura, koliko ja znam, nema takovih stvari te već kao da slušam prigovore o mojoj taštini, samohvali itd.

A što bi istom rekao vaš Maretić, koji već i sada jadikuje da mu njegova akademička vojska premnogo piše?!

Da umijem lagati i prilizivati, da nasmijem publiku, ajde de, još kako tako. Ali moje je pričanje dosta suho, stvarno, to su sve membra disjecta, što ne sačinjavaju prave cjeline. Rijetki su ljudi, koji se mogu pohvaliti, da im život predstavlja neku cjelinu. Moj je čitav život bio raskomadani, kao i moj rad, mnogo i suviše se toga počinjalo ali i prekidalo bez nastavka, bez svršetka.

Vaš mi je dakle poziv neki glas sirene sa savskih obala, kojemu da se možeš oteti, trebalo bi začepiti uši, a to nije lako čovjeku koji je već i onako nagluh!

Kazat ću Vam ovo: kada dovršim posao – a blizu sam kraju – ako samo nadjete toliko vremena, da zavirite u moj njemački rukopis,¹⁶ stavit ću Vam na dušu, da presudite, ne kao redaktor, koji je lakom na svaki rukopis, već kao strog bespristran sudija, bi li to zbilja zgodno bilo da se već sada štampa? Ja bih rekao, da ćete se i Vi uvjeriti, da će bolje biti, da se to metne – ad acta, da se ostavi – miševima ili potomcima. Ja sam imao ovo posljednje na umu, kad sam se dao na tu pisaniju.

Istom kad bi ste Vi ne kao redaktor (i opet ponavljam to isto!), već kao prijatelj, koji je voljan štediti osamdesetgodišnjeg starca,¹⁷ našli doista za vrijed-

da ubijem vrijeme. Do jučer napisao sam 43 fol. tabaka 172 stranice a istom sam u Berlinu, u osnivanju Archiva, koji je ove godine srećno prestao živjeti.“ (Jagić prema Matić 1953: 17). Zanimljivo je da je Jagić još 20. svibnja 1875. pisao Franji Račkome u Zagreb: „Ja ću od jeseni početi izdavati ovdje u Berlinu ‘Archiv für slavische Philologie’. To ima biti centralni organ za inostrance da se upoznadu sa radnjama slovinskih plemena (sic!). Ja shvaćam filologiju u širokom smislu, ne tek kao gramatiku. Do sele obećajte pomoć i suradništvo: Leskien, Nehring, Krek, Gebauer, Daničić, Miklošič i Sreznjevski; odobravaju i gotovi su podupirati nas. Iz Varšave Hube i Pawinski, a mnogi drugi iz Rusije odazvaše se mome oglasu s potpunim odobrenjem. Plan bit će ovaj: 1. rasprave o slovenskim (slavenskim) jezicima: etimološke, gramatičke, sintaktičke i. t. d.; 2. rasprave o drevnim spomenicima slovinskih literatura, kritika, exegeza; 3. rasprave o narodnim stvarima: poeziji, pripovietkama i. t.d.; 4. prilozi k nauci o drevnostima, kulturnoj istoriji, mitologiji i t. d.; 5. tekstovi još neizdani, ako ne presišu nekog opsega; 6. bibliografija, izvodi iz slov. Naučnih žurnala, sitne viesti, kao korespondencija i t. d. Archiv – tako ga nazvah za to – donosit će mnoge stvari što diljem što u izvodu prevedene.“ Cit. prema Filić 1963: 68.

¹⁶ Jagić je 1897. počeo pisati svoje „Spomene“ na njemačkom jeziku za Bečku akademiju znanosti, koja ga je za to zamolila odmah po njegovu dolasku u Beč, ali mu je trebalo gotovo dvadeset godina, da ih s prekidima završi. Eto, sada ih proširuje i dopunjava na hrvatskome jeziku. Međutim i taj dio nije završio već je njegov zet Milan Rešetar prevodio s njemačkoga na hrvatski a potom dao tiskati u Beogradu u dvije knjige 1930. i 1934. jasno na ekavici. Rukopis Jagićevih *Spomena* pohranjen je u Gradskom muzeju u Varaždinu.

¹⁷ Kod Filića 1963: 106 čitamo:“(…) Tako je Jagić navršio 80 godina života u punom i

no da se to naštaampa, dao bih se ja sam na posao, da to preradim hrvatskim jezikom. Njemački tekst mislim svakako predati u arhiv bečke akademije, neka ga miševi ili moljci izjedu.

Sa prijateljskim pozdravom

Vaš, V. Jagić

4.

Beč 1. 3. 1918, VIII/1 Kochgasse 15.

Mnogopoštovani gospodine!

Čitao sam prije nekog vremena, da ste sada u odsjeku zemaljske vlade za nastavu. Nadam se, da je to za Vas polakšica, zato Vam makar i dosta kasno čestitam.

Kada izadje Šišićev¹⁸ članak o Jirečeku,¹⁹ pripravan sam, kada ga pročitam, napisati i ja što god o njemu, ako nadjem da ne bi bilo suvišno.²⁰ Ovaj čas čitam posljednje korekturne arke njegove prve polovice drugoga toma historije.

U teškim vremenima, koja nikako ne mogu da prestanu, jedina je utjeha u radnji, koja odvraća od zlobe dana i potiskuje u nazadak svakojake žalosne misli. Zato se nećete čuditi, ako Vam rekнем, da marljivo nastavljam svoje uspomene, popunjujući ih izvadcima iz bogate prepiske, koja se i ako fragmentarna kod mene čuva. Tu ima ne samo pisama moje braće, već i mnogih drugih ljudi iz Hrvatske, a još više zanimljivije gradje daju pisma prijatelja iz Rusije.²¹ Moji izvatici uneseni su u originalnoj

čvrstom zdravlju, premda se tuži na slabiji vid i sluh, što su, uostalom, popratni elementi starosti; ipak je mogao raditi umno, šetati, imao je izvanredan tek, ali uživao jedino malo i to slabe hrane.“

¹⁸ Ferdo Šišić (1869 – 1940), sveuč. prof. povijesti u Zagrebu i autor niza knjiga o hrvatskoj povijesti. Nazvan „nestor hrvatske historiografije 20. stoljeća“.

¹⁹ Konstantin Josef Jireček (1854 – 1918), češki filolog, sveuč. prof u Pragu i Beču. Proučavao je povijest balkanskih naroda, Bugarske, Srbije, potom i Dubrovnika. Inače je Jireček svoju doktorsku disertaciju naslovio *Dějiny nérode bulharskeho*, a objavljena je na njemačkom: *Die Geschichte der Bulgaren*, Prag 1876. Bio je od 1881. do 1882. ministar znanosti, od 1882. do 1884. ravnatelj Narodne knjižnice u Sofiji. Stoga nije čudno što su se Bugari zanimali za Jirečekovu privatnu knjižnicu, vidi pismo 7. ovdje. U NSK u Zagrebu u Jagićevoj ostavštini (pisma) nalaze se 93 Jirečekova pisma upućena Vatroslavu Jagiću. Interesantno je spomenuti da je mladi Ivan Milčetić, dok je boravio u Pragu (1876), bio pisao u Zagreb Augustu Šenoi, uredniku *Vienca*, uz ostalo i ovo: „Šiljam Vam evo prevod nekog odsjeka Jirečekove poviesti Bugara. Mislim, da je zgodan za ‘Vienac’ te se nadam da ćete ga priobćiti.“ Taj prilog nije objavljen u ‘Viencu’. Vidi: Milan Šenoa, *Iz ostavštine Augusta Šenoe*, Građa za povijest književnosti hrvatske, JAZU, knj, 10, Zagreb 1950., 110.

²⁰ Jagić je napisao i objavio o Jirečeku članak pod naslovom *Jireček kao čovjek*, *Savremenik*, XIII, 1918, 120 – 122. Usput valja spomenuti da je Franjo Rački Jirečeku uputio 10 pisama iz Zagreba u Prag. Vidi: Ivan Pederin, „Pisma Franje Račkog u Prag“. U: *Croatica et Slavica Iadertina*, Sveučilište u Zadru, Zadar 2008, 347 – 379.

²¹ Pisma ruskih prijatelja Jagiću objavio je Josip Hamm, *Korespondencija Vatroslava Jagića*. Pisma iz Rusije 1865 – 1886, JAZU, Zagreb 1970; *Pisma iz Rusije II*, 1878 – 1886, JAZU, Zagreb 1983.

formi (dakle hrvatski ili srpski, ruski itd.) u moje uspomene, koje će prema tomu znatno narasti. Neka se nadje, za koga i za koje doba, ne znam pravo ni sam.

Desi li se prilika, nisam protivnik da Vam jedan komad rukopisa pošaljem na čitanje, onako kako je napisano. Istom ako se uvjerite, da se nešto od toga može izdati, pripravan sam preraditi s njemačkoga na hrvatski. To bih mogao uraditi preko ovog ljeta na „ladanju“, ako opet podjem u Payerbach.²²

I ja sam nešto čitao u Obzoru o nesuglasicama, koje kod vas izbijaju medju raznim piscima. To će biti *jalousie de métier*, ima vas premnogo a ne umijete izvesti pametnu koncentraciju. A kako bi lijepo bilo, da se od od sva tri literarna organa, Savremenika, Njive²³ i Književnoga juga²⁴ sastavi jedan krupniji mjesečnik ili polumjesečnik prema primjerima iz drugih literatura. No što se ja u to miješam, star čovjek, koji ne razumije potreba modernog vremena.

Ja sam i više no – *senex depontanus!*

Milo će mi biti, ako dostojno proslavite Preradovićevu stogodišnjicu. Ja sam imao njegovih pisama, ali mislim da sam već davno ustupio njegovu sinu.²⁵ Jednu će raspravicu Preradovićevu o versifikaciji, kad je ono plivao u heksametrima, našampati Dr. Prohaska u Njivi.²⁶

Želeći Vam u svakom pogledu napredak i uspjeh, jesam

Vaš, V. Jagić²⁷

²² Mjesto na pruži Beč- Graz-Maribor blizu Semeringa. Jagić je ondje provodio svoje ljetne dane. Od 1912. Jagić svake godine boravi u tome mjestu. Vidi Filić 1963: 100 – 103. Vidi: *Semmering 1860 – 1930*, Beč 2001, Album, Verlag für Photographie: sl. 2 – 5.

²³ Časopis *Hrvatska njiva*. O njem vidi: Prohaska 1921:361-362.

²⁴ Časopis izlazio u Zagrebu od 1918. Platforma je časopisa bila integralno jugoslavenstvo i jedinstvena jugoslavenska književnost, stoga su prilozi i tiskani na hrvatskom, srpskom i slovenskom jeziku, Vidi: HKE, 2, Zagreb 2010, 326.

²⁵ Preradović je imao sina Dušana koji se dopisivao s Jagićem (1886 – 1898); u NSK u Zagrebu u Jagićevoj ostavštini ima osam njegovih pisama.

²⁶ Petar Preradović (1818 – 1872), pjesnik i vojni časnik. O njemu je R. F. Magjer 1916. priredio knjigu u nakladi Kluba hrvatskih književnika: *Život i pjesma Petra Preradovića, Osijek*. O Preradoviću je napisao studiju Branko Drechsler (1879 – 1926) pod nazivom: *Petar Preradović*, Zagreb 1903. a opširni je prikaz o toj knjizi na njemačkome jeziku napisao Dragutin Prohaska (1881 – 1964) u *Archiv für slavische Philologie*, Bd. 26, Berlin 1904, 198 – 208. Nakon toga prikaza Vatroslav Jagić dodao je svoja i Preradovićeve pisma iz 1866 – 1870. godine (ukupno 14 pisama). Budući da su danas hrvatskome filologu ta pisma teže dostupna, ovdje ću ih iznova predočiti i popratiti ih bilješama. Spomenimo da je, također, Milivoj Šrepel u *Gradi za povijest književnosti hrvatske*, knj. 1, JAZU, 1897, objavio *Preradovićeve pisma*. O Preradoviću više u HKE, 3, Zagreb 2011, 452 – 453. Branko Vodnik (Drechsler) priredio je *Djela Petra Preradovićeve*. I. knjiga. Naklada Dr. Branko Vodnik, Zagreb 1918, zatim *Djela Petra Preradovića* II. knjiga, Zagreb 1919, s opširnim prikazom Života i djela Petra Preradovića, str. III – XXXV. U bečkom časopisu *Slavische Blätter*, 1865, 9, August Šenoa piše članak *Peter von Preradović (Biografische Skizze mit Porträt)*, 411 – 413; 10, 432 – 437.

²⁷ Benešićev odgovor na to pismo vidi u *Kroatologiji*, 4, 2013, 1 – 2: 16 – 18.

5.

Beč 12. 3. 1918, VIII/1 Kochgasse 15

Mnogopoštovani g. profesore!

Ja sam Vam jučer poslao što ste željeli glede pokojnoga Jirečeka, t. j. odgovor na neka pitanja prof. Šišića, i jedan mali prilog karakteristici Jirečeka kao čovjeka.²⁸ Ovo posljednje ja sam napisao prema svojim utiscima o njemu, a za veću sigurnost razgovarao sam o tome s njegovom sestrom, koja mi je sve potvrdila, da sam vjerno označio glavne crte njegova karaktera. Ja bih Vas molio, da moj prilog dometnete iza biografije koju Vam je napisao prof. Šišić. Šaljem Vam, t. j. upravo priložio sam i jednu fotografiju, koja nije upravo posljednja, ali se i meni i sestri mu čini, da je najbolja.

Ako je mogu dobiti nazad, tim bolje. Kad bi redakcija htjela od čitavoga članka učiniti nekoliko posebnih otisaka, ja bih molio jedan i za sestru Jirečekovu. Mogao bih Vam puno pričati o borbi između Beča i Sofije za njegovu ostavštinu, u kojoj će valjda pobijediti - novac bugarski. Jer udovica, prosta babetina, ne mari obazrijeti se na želju pokojnikovu, već se drži onoga „tko da veće“, a Bugarima je mnogo stalo do toga, da polože ruku na njegove dnevnik, izvratke itd. To se

Prof. Jireček

upravo njih najmanje tiče, jer je Jireček najviše gradje skupljao za historiju srpske države i čitavoga zaledja naše dubrovačko-dalmatinske obale. To će oni metnuti pod ključ, da ne dodje u korist Srbima.

Jirečekova je prva oporuka glasila, da sve rukopisno blago dodje u praški muzej, ali je to poslije (...) promijenio u korist žene kao universalne baštinice? –

Vrlo me je ražalostilo Vaše pričanje o našoj književnoj kukavštini. Nadam se ipak, da će g. Rojc²⁹ naći čovjeka za posao, ako bude srednjoškolski profesor, izraditi mu oprost od službe te će stvar ipak poći. Sramota je, što tu lijepu našu misao nisu svi zavodi i društva s entuzijazmom prihvatili.

Ne znam, znate li, da je prije više godina biskup Mahnić³⁰ tražio novčanu pot-

²⁸ Taj je prilog tiskan u *Savremeniku*, XIII, str. 120 – 122, 1918, pod naslovom *Jireček kao čovjek*.

²⁹ Milan Rojc (1855 – 1946), pravnik i političar. Obnašao je dužnost predstojnika Odjela za bogoštovlje i nastavu 1906 – 1907, te 1917 – 1920. Vidi: *Hrvatska opća enciklopedija*, 9, Zagreb 2007, 400. Julije Benešić bio je na dužnosti tajnika i referenta za umjetnost u Zemaljskoj vladi u Zagrebu od 1917. do 1921, dakle bio je u kabinetu predstojnika Rojca; zato ga Jagić naziva šefom Benešićevim.

³⁰ Antun Mahnić (1850 – 1920), krčki biskup od 1897, podrijetlom Slovenac. Pokrenuo

poru od našeg ministarstva za – *Katoličku enciklopediju à la Herder*. Ja sam se tada usprotivio jednostranosti predloženog plana. Ali kod predloga g. Rojca nema takove jednostranosti.

Proslava Preradovićeve ispast će valjda sjajno za gradsku gospodu i inteligenciju, samo se bojim da na narodne mase ni sada nitko ne misli, ja sam napisao Prohaski, kad mi je o tome spomenuo, da bi valjalo izdati popularnu knjižicu u 100000 eksemplara te je što badave dijeliti što za 10 nov. prodavati narodu. U tom smo pogledu kud i kamo zaostali za Slovencima! Znam, da je sada prekasno o tome i govoriti, ako nije možda prije stvoren sličan zaključak.

Za 2 – 3 nedjelje imala bi u akademiji izaći moja monografija o Križaniću.³¹ Molio sam da od mojih eksemplara jedan uruče i Vama. Vidjet ćete, kako je zanimljiv bio čovjek taj naš Križanić i kako je za svoje ideje ljuto postradao.

Meni je žao, što je knjiga naštampana dosta nezgrapno sa puno griješaka i nevještine ljudi oko posla. A nekim sam netačnostima krivac i ja.

Primite moj srdačni pozdrav.

Vaš, V. Jagić³²

6.

Beč 16. 3. 1918

Mnogopoštovani g. profesore!

Gotovo bih rekao, da niste primili mojega pisma, koje sam Vam poslao sutra dan nakon one preporučene pošiljke, u kojoj sam odgovorio na pitanja Šišićeva. Možda je pismo ipak stiglo u vaše ruke poslije oba Vaša dopisa, što sam ih primio ovaj čas.

Ja ću Vam sada odgovoriti redom na oba Vaša pisma od 13. i 14 – oba dodjoše mi jutros u isto doba – makar se morao i ponavljati. Ta veli se: *repetita placent*.

Dakle najprije o rječniku. Ja se čudom čudim, kako se može predsjednik akademije ne oduševljavati tom lijepom inicijativom g. odjelnog predstojnika;³³ ta potreba enciklopedijskog rječnika morala se već davno osjećati te svatko je morao vidjeti u tome, što takva djela naša literatura jošte nema, samo znak naše slabosti i kukavštine literarne. Vi znate, kako su u tome bogati Poljaci, kako su si osvjetlali lice Česi, a mi smo na jugu još jednako prosjaci. Rekao sam Vam, da je prije više godina

časopis *Rimski katolik* (1888 – 1896), *Hrvatska straža* (1903 – 1918) i đački list *Luč*. Utemeljitelj *Staroslavenske akademije* na Krku; istaknuo se kao velik branitelj glagoljice. Vidi: Vjekoslav Štefanić, „Staroslavenska akademija u Krku (1902 – 1927)“, u: *Croatia Sacra*, XIII – XIV, br. 22, Zagreb 1944, 3 – 56.

³¹ Knjiga je objavljena pod naslovom *Život i rad Jurja Križanića*. O tristotogodišnjici njegova rođenja, Djela JAZU, knj. 28, Zagreb 1917. O Jurju Križaniću vidi: Ivan Golub, *Križanić*, KS, Zagreb 1987.

³² Benešićev odgovor na to pismo vidi u *Kroatologiji*, 4, 2013, 1 – 2, 18 – 19.

³³ Milan Rojc.

Mahnić pokrenuo misao takva poduzeća ali sa jednostranog katoličkog gledišta, stvar je zapela radi novaca. Ne znam, živi li onaj darovnik za biogr. rječnik;³⁴ on bi za cijelo pristao da se i njegov legat upotrebi za to djelo, koje je puno važnije, nego li specijalni biografski rječnik. Ne živi narod samo o sebi, već o općem čovječjem znanju i napretku. U opći rječnik mogu lijepo ući i one biografije, što ih je zamišljala akademija, ako može biti i manje opširne, ali to ne bi bila nikakva nesreća, osobito prema velikomu dobitku, koje bismo imali od opće enciklopedije. Za tu ideju trebalo bi da s oduševljenjem prione sve, što umije kod nas dolje perom mahati. To bi bio jedan čin, koji bi značio epohu u našem duševnom životu i na pretku, kao što je nekoć kod Čeha Riegerov naučný slovník.³⁵ Meni se čini, da je g. Maretić već dao dovoljno dokaza svojih uzanih pogleda, koji ni njemu ni akademiji ne služe na čast. Kad sam ja pripovijedao o njegovim „mislima“ u Savremeniku pa kad su naši akademici čuli, da tako govori i na sav glas piše predsjednik jedne akademije, sve se snebivalo i čudilo. Ja ga žalim, što tako sam čini štetu uštrb svojim velikim zaslugama oko izradjivanja rječnika. Ali dosta o tome. Vi vidite, da ja posvema odobravam ideju g. predstojnika, kojemu molim da izručite moj pozdrav i duboko poštovanje. Još bi samo trebalo da on nadje zgodna za taj posao čovjeka, marljiva i ustrajna, pa ako bi to bio srednjoškolski profesor, da mu zajamči slobodan, od službe oprošten položaj. Nu to su manje brige. Ta ne može biti da se ne bi čovjek našao!

³⁴ Riječ je o Marku pl. Czerlienu (1840 – 1918) koji je JAZU darovao dvadeset tisuća kruna, Matici hrvatskoj trideset i Hrvatskom zemaljskom kazalištu u Zagrebu deset tisuća kruna. Prvu je svotu novca darovao za izradu *Jugoslavenskoga enciklopedijskoga rječnika* koji nije ni započet zbog Balkanskih ratova. Potom se 1915. u JAZU prišlo realizaciji novoga rječnika – *Hrvatski biografski rječnik* – za koji je bilo predviđeno da će biti objavljen 1920. na 80 tiskanih araka. No ni taj projekt nije realiziran. Ovdje valja spomenuti da je, već 1905, Velimir Deželić st. predložio objavljivanje hrvatskoga biografskog leksikona. Deželić u časopisu *Vitezović*, II, br. 1(1905), 7 – 12, br. 2 – 3, 21 – 22 pisao o potrebi spomenutoga biografskog leksikona. Vidi: Aleksandar Stipčević „Velimir Deželić st. i Hrvatski biografski leksikon.“ U: *Velimir Deželić st. Zbornik radova sa znanstvenog skupa*. Družba „Braća Hrvatskoga Zmaja“, Nacionalna i sveučilišna biblioteka, Zagreb 1993, 61 -70. Vidi još: Đuro Körbler, Marko pl. Czerlien. U: *Ljetopis JAZU*, svez. 33, Zagreb 1919, 143 – 153. O spomenutom *Rječniku* je Akademijin Odbor za „Hrvatski biografski rječnik“ raspravljao u nekoliko navrata, tako: „19. decembra 1916. i 8. januara 1917., 21. marta 1917., 1. maja 1917.“ *Ljetopis JAZU*, svez. 31, 1916. donosi zaključak sa sjednice od 31. januara 1915: „(...) neka se za sada što intenzivnije radi i što skorije izradi potpun biografički rječnik hrvatskih ljudi od najstarijih vremena do danas, t. j. onih Hrvata, koji su se na ma kojem polju istakli.“ (169; 170 – 197). Rječnik nije objavljen. No, danas imamo *Hrvatski biografski leksikon*, od kojega je objavljeno osam svezaka.

³⁵ František Ladislav Rieger (1818 – 1903). U tom je *Slovníku V. Jagić* surađivao; napisao je opširan članak pod naslovom *Jihoslované. Obraz národopisno-literární*, *Naučný Slovník*, 1864. Vidi: Alojz Jembrih „Vatroslav Jagić i starija kajkavska književnost kao oslonac u pogledima na kajkavštinu“, *Jagićev zbornik*, Zagreb 1986, 59 – 75. Prikaz spomenutoga Jagićeva priloga u „*Slovníku naučnom*“ napisao je Franjo Rački u časopisu *Književnik I*, Zagreb 1864, 431 – 435.

Sada dolazim na Jirečkovu biblioteku. Tu mislim drugačije, nego li g. Šišić, jer su mi poznate prilike. Jedva je stigao glas o Jirečkovoj smrti, odmah je bugarsko ministarstvo poslalo u Beč direktora univerzitetske biblioteke (Argizova), da upotrebi sva sredstva, kako će dobiti biblioteku i rukopise Sofija. A ovdje opet neko novo društvo „za istok“, kojemu za ledjima stoji knez Liechtenstein,³⁶ hoće da biblioteka i rukopisi ostanu ovdje. A da budu tri, javio se i češki muzej. Taj će ipak mislim odustati, jer 1-o biblioteka nije odveć velika te za muzej nije toliko važna, za cijelo preko polovice knjiga ima već biblioteka češkog muzeja. 2-o i rukopisna ostavština nije važna za Čehe, pošto se pokojnik nije bavio van istorijom južnih Slavena, osobito Dubrovnika i srpskih zemalja.³⁷ Tu gradju mislim da će bečko društvo svakako gledati da zadrži ovdje. Ni ja ne bih želio, da to ode u Sofiju, jer bi Bugari to ostavili kod sebe pod ključem, da ne dodje koji srpski istoričar da se posluži tom gradjom.

Da pravo kažem, meni bi milo bilo, da ta gradja može doći u Zagreb (u biblioteku ili arhiv). zato ću se propitati, kako stvar stoji. A to ću još danas ili sutra doznati od sestre Jirečkovove, s kojom se može govoriti, jer je obrazovana dama, neudata, dok je udovica Jirečková prosta babetina, koja nema ni za što drugo smisla, van – novca i opet novac, ona bi sve prodala crnom Ciganinu, kad bi dao koju stotinu kruna više od kojega naučnoga zavoda. A pošto joj je izaslanik bugarski izjavio, da je bugarska vlada pripravna svaku novčanu ponudu nadbiti za 10%, tu će valjda biblioteku zbilja dobiti Sofija. Čujem da je biblioteka procijenjena na 5 hiljada kruna, a da bečko društvo „za orient“ nudja četiri puta toliko t. j. 20 hiljada. Kako ne poznam biblioteke, ne mogu reći, nije li 20 hiljada ipak vrlo mnogo; ako sada bugarska vlada ponudi još 10% više, tada mislim da će je ona i dobiti. A za rukopisnu ostavštinu čujem da je odlučeno, da za sada ne bude prodana, valjda zato, neka bi se našao novčani izvor i za taj dio ostavštine da ostane svakako u Beču.

Molim Vas, saopćite to g. profesoru Šišiću i isto tako g. predstojniku. Mislim, da će se jedan i drugi zadovoljiti sa situacijom, kakova je da je, te odustati od suvišnih koraka. Ipak ja bih bio pripravan učiniti i dalje potrebite korake, kad bi se to desilo, ma da i uvidjam već unaprijed da bi bili bezuspješni.

Srdačno vas pozdravljam.

Vaš, V. Jagić

³⁶ Franz I. von Lichtenstein (1853 – 1938) bio je pokrovitelj Instituta za povijest jugoistočne Europe Sveučilišta u Beču.

³⁷ Djela su mu *Das Fürstentum Bulgarien* 1891, *Geschichte der Serben* 1911- 1918, *Liber statutorum civitatis Ragusii compositum anno 1272 ... 1904*, zajedno s Baltazarem Bogišićem (u ediciji: *Monumenta historico-juridica Slavorum Meridionalium*, JAZU, knj. 9, Zagreb 1904). U Jagićevu *Archivu* objavio je Jireček nekoliko radova, između ostalih i „Die mittelalterliche Kanzlei der Ragusaner“. U: *Archiv für slavische Philologie*, Bd. 25, Berlin 1903, 501 – 521 i Bd. 26, 1904, 161 – 214. Vidi također Bd. 19 (1897, 22 – 89) i 21 (1899, 399 – 542)

7.

Beč 19. 3. 1918, VIII/1 Kochgasse 1

Dragi gospodine profesore!

I ja bih se mogao poslužiti istom slovenačkom poslovicom, pošto sam slutio, da ćete odmah iza Vašeg pisma dobiti i moje od sutradan. Tako je i bilo. A ja sam Vam ipak odmah odgovorio, kako stvari stoje. Mislim, da će se baš g. šef poslije onog razlaganja umiriti, a ja mogu ovaj čas k onomu što sam Vam napisao prekjučer još dodati ovo: ako je onaj crni Bugarin (upravo nije crn, već je nekoć bio bjelovlas, a sad je sijed) obećao da će telegramom javiti bugarsku ponudu, do jučer (ponedjeljnika) ne stiže ni telegram ni pismo. Što to znači razabrat ćemo do koji dan. Ugovoreno je upravo bilo, da će udovica čekati do ponedjeljka i ako ne dodje iz Bugarske povoljna ponuda, da će prodati biblioteku bečkom društvu, koje kako sam vam javio nudja 20 hiljada. Ali udovica, koja se u taj posao ništa ne razumije, htjela bi dobiti što više te fantazira o 50 hiljada. Ja sve mislim, da je za vaše zagreb. prilike i 20 hiljada odviše, jer nije biblioteka ni velika ni obilata rijetkostima. E, kad bi se hrvatska vlada upravo htjela upustiti u utakmicu sa bečkim društvom (i sa Bugarskom), tada dakako možete biblioteku dobiti za preveliku i preskupu cijenu. Tajno ne može se tu opraviti ništa. Da ja podjem k udovici te zamolim, da mi dopusti da zavirim u kataloge, morao bih joj, kako je sumnjiva babetina, kazati zašto to želim. Tada bi ona, razumije se, još više se polakomila te puštala da se nadbijamo.

Molim Vas, obaznajte dokle bi hrv. vlada htjela da se ide, ako joj nije već 20 hiljada odviše, tada ću ja poći onamo da vidim, što je biblioteka zbilja vrijedna, t. j. da li bi mjesto 20 hiljada ili ako Bugari ponude jošte više valjalo ići na više.

Moje bi mišljenje bilo, da je hrv. vlada odmah imala poslati ovamo g. prof. Šišića, da i on „študira“ Jurečekovu ostavštinu, kako je študirao Argizov. Samo Vam moram sasvim pouzdano prišapnuti: da je prof. Übersberger,³⁸ veliki slavophob ili slavophag, Nijemac iz Koruške, koji će, bojim se, činiti pritisak na udovicu, ako već ne bi radi prevelike cijene htio kupiti za bečki zavod, da radije ustupi biblioteku Bugarima, nego li Hrvatima. Čak i sestra pokojnikova, i ako se osjeća češkinjom – dok Jirečekova udovica nije dopuštala da sa bolesnim bratom govori češki, već je vikala: das ist Deutsches Haus!! – opet mi reče jučer: es wäre doch am besten, wenn alles in Wien bliebe.

Toliko za obavijest. Žao mi je, što je svečanost Preradovićeva zapela. Mladež nije imala tjerati mak na konac, ali ni vlada neće ubrati lovorika za svoju preveliku opreznost. Ja čak ne bih se bojao demonstracija, neka bi se čulo, da Hrvati nisu zadovoljni, kad bi bila ozbiljna povoda demonstracijama, ali samo onako za paradu demonstracije praviti, tomu nije vrijeme. demonstracije imao bi praviti - sabor, koji ima dosta razloga podizati glas nezadovoljstva! –Meni je za

³⁸ Hans Übersberger (1877 – 1962), profesor povijesti na Bečkom sveučilištu s interesom za istočnoeuropsku povijest. Godine 1908. bio je osnovan *Seminar für osteuropäische Geschichte* iz kojega je nastao Institut za povijest jugoistočne Europe u Beču na kojemu je glavnu ulogu imao Übersberger (1910 – 1934).

čudo, kakav to duh vlada u jugosl. akademiji. Što bi im to smetalo, da Lunaček koji odlomak iz Križanića naštampa u Obzoru.³⁹ Meni je, da izadje, pak kad i izadje, bilo bi dobro da se o njoj mnogo ne piše, jer su danas tako luda vremena, da je svako spominjanje o Hrvatima „mjerodavnim“ krugovima zazorno.

Lijepo vas pozdravljam

Vaš, V. Jagić

8.

Beč 19/3. 1918

Mnogopoštovani gospodine profesore!

Mogu Vam javiti, da se Bugari nisu odazvali nikakvom ponudom te je zato udovica ustupila Jirečekovu biblioteku ovdašnjem bečkom društvu. Za koju cijenu, ne mogu reći, jer mi toga nisu rekli, pošto je čitava stvar obavljena povjerljivo. Time je stvar riješena, a vaš g. šef može upotrebiti novac za što drugo; neka se malo strpi, dok ja odem bogu na istinu, tada može ugovarati o mojoj biblioteci sa mojim zetom.⁴⁰ Da me ne boli duša, ja bih već sada prodao bib-

³⁹ Doista, u *Obzoru*, LIX, su pod naslovom *Otac slavenske misli*, u nastavcima tiskani izvadci iz Jagićeve knjige o Križaniću i to br. 187, 188, 193; 23, 24. i 30. kolovoza 1918.

⁴⁰ Jagić je 31. XII. 1919, uz ostalo, pisao Tomi Matiću: „Vi ste čitali i čuli o mojoj biblioteci, najprije da je prodana u Prag, onda u Biograd (Beograd), a sada Vam mogu reći, da je još uvijek kod mene, čak još ne znam, nećemo li i tu ukinuti ugovor, jer se nekako ne može stvar urediti sa plaćanjem nekih procenata koji bi imali meni pomoći da ne upadnem u prevelik deficit. U Biogradu su puni dobrih nakana, ali bečko SHS-poslanstvo uzor je nerada.“ (Jagić prema Matić 1953: 15). Konačno je Jagić svoju knjižnicu prodao u Beograd, pošiljka od 71 sanduka stigla je na određište 1920. „Biblioteka bila je prodana za cijenu od 200.000 švicarskih franaka, ali na taj način, da se glavnica neće odmah isplatiti, nego će od te glavnice dobivati 2.000 godišnjih kamata, što je bilo svakako premalo, uoči li se, da je ta svota onda u dinarima iznosila 100.000. No ni tih bijednih kamata nije nikako dobivao, nego je morao intervenirati na svim stranama: kod poslanstva u Beogradu, kod vlade u Beogradu te kod svojih beogradskih prijatelja, a osobito Ljube Stojanovića.“ Filić 1963: 110 – 111, vidi još str. 116. No, Jagić je pisao svome prijatelju Stjepanu Valdecu u Varaždin još 19. V. 1919: „Moja biblioteka imala bi po preliminarnu biti prodana u Češku, ali taj posao zapinje, kao mirovno dogovaranje u Parizu; meni je drago, što ostajem među svojim dragim knjigama do volje božje.“ (Jagić prema Matić 1953: 353). Kao što se razbire, do volje božje ipak nije ostao među svojim knjigama, Jagića je na prodaju natjerala skupoća života u Beču nakon I. svjetskoga rata. „Bojeći se, da ne će nikako moći izaći na kraj sa svojom malom mirovinom, jer su cijene svemu skakale iz dana u dan, odlučio je teška srca prodati svoju bogatu i vanredno vrijednu knjižnicu, koja je bila dio njega samoga.“ Filić 1963: 110. Kod pakovanja knjiga za Beograd, Jagić je osobno sudjelovao. U pismu zetu Milanu Rešetaru (2. V. 1920.) Jagić piše: „Ja ostavljam sebi, čim dalje ide pakovanje, tim manje (naime knjiga), jer uviđam, da su dani moje radnje izbrojeni. Moje bi srce moglo puknuti od žalosti, što se moram rastati sa knjigama, tim najvjernijim družicama mogega života, počevši od najmlađih dana. Svaka gotovo knjiga ima svoju istoriju, za me punu raznih uspomena.“ (Jagić prema Filić 1963: 116).

lioteku ma komu, jer radi nje moram da držim veliki stan te jedva smažem da plaćam skupu stanarinu. Ah da danas ode moje blago i bogatstvo, koje je jedino u knjigama, sutra dan umro bih od žalosti.

Sudeći po novinama, javnost je ipak zaboljela zabrana Preradovićeve proslave.⁴¹ To je donekle dobar znak!

Pozdravljam Vas.

Vaš V. Jagić

9.

Mnogopoštovani g. profesore!

U mojem članku u Savremeniku,⁴² i ako je kratak, ima nekoliko štamparskih pogrešaka, koje dosta smetaju. Šteta, što mi nije poslana ovamo korektura. Pogrešno je na str. 121 u prvom stupcu redak 7: Prestingu mora da bude Piestingu (Piesting je iza Vöslau-a i Leobersdorfa blizu Wiener Neustadta). Na istoj strani u 2 stupcu redak 12 nije rado već zato, ne može se reći, da je rado govorio njemački, to ne bi bila ni istina, već je zato govorio njemački bez češkog akzenta, što se rodio u Beču i u Terezianumu polagao gimnaziju. U istom stupcu, red 18 nije god već pod t. j. pod kraj mojega službovanja, ono god ne daje nikakva smisla! Napokon u istom stupcu redak 17 zdola nije kada, već kuda. Bogami se korektor nije odlikovao!

A kada ću dobiti nekoliko otisaka?

Vaš, V. Jagić

10.

Payerbach a/d Südbahn, 22. 7. 1918

Mnogopoštovani gospodine profesore!

Na vašoj srdačnoj čestitici i pozdravu sa srećno prevaljenom osamdesetgodišnjicom lijepo Vam se zahvaljujem, uvjeravajući Vas, da mi je Vaša kao i svijui hrvatskih književnika blagonaklonost vrlo radosna utjeha kao dokaz, da niste još sasvim zaboravili starca koji spada u vaš ceh te ako baš ne može da se

⁴¹ Bilo bi dobro danas znati zašto je proslava zabranjena?

⁴² To je članak: *Jireček kao čovjek*, *Savremenik*, XIII., Zagreb 1918, 120 – 122. Vrlo je indikativno da je Jagić Đuri Šurminu (1867 – 1937) 4. lipnja 1909, uz ostalo, za Jirečeka napisao: „(...) Taj je čovjek preko mene došao u Beč, a već davna plaća mi crnom nezahvalnošću, ali o tome moram šutjeti. Ipak tolike podlosti, tolikog kukavluca nisam od njega očekivao.“ Pismo objavljeno u *Građi za povijest književnosti hrvatske JAZU*, knj. 23, Zagreb 1952, 11 – 15. Jireček je iz Praga pozvan u Beč 1893. kao drugi profesor s područja „Slavische Philologie und Altertumskunde“ i predavao je dvadeset i pet godina. Uglavnom je njegov znanstvenoistraživački interes bio usmjeren na južnoslavensku povijest i kulturu Bugarske i Srbije. Vidi njegovo djelo *Die Heerstraße von Belgrad nach Konstantinopel*, Prag 1878. Podatci prema: Franz Zagiba, *Slavische Altertumskunde. Eine altösterreichische Wissenschaft*. U: *Acta Congressus historiae Slavica Salisburgensis 1963*, 4. Band. Otto Harrassowitz, Wiesbaden, 1964.

*natječe sa mladjim svježim silama, a ono gleda bar da Vas prati svojim toplim simpatijama. U to ime hrabro naprijed na narodnu što širu prosvjetu.
Vaš iskreno odani*

V. Jagić⁴³

Panorama Payerbacha (1875)

---

⁴³ Ovdje predočena Jagićeva pisma prepisana su bez ikakva zahvata u jezik i pravopis kojim su pisana.